

GRUTTO IS NIET TE REDDEN ZONDER PREDATORENBEHEER

Een grutto zet de aanval in. Met een hels kabaal duikt ie als een F-16 naar beneden. In het vizier twee mannen die door een onder water gezet stuk weiland struinen. 'Die heeft duidelijk jonkies', roept Marcel Strijveen als de grutto op hem afkomt. Samen met Bertwin Elshof en nog zeven andere agrariërs beheert hij 'Het Lierderbroek BV'. Zo'n 51 hectare land wordt dusdanig ingericht dat de grutto en andere weidevogels tot volle wasdom kunnen komen. Het bestrijden van predatoren hoort daar nadrukkelijk bij.

Tekst en foto's Douwe Anne Verbrugge

Ook de tureluur die opvliegt bij het plasdras-gebied heeft onmiskenbaar klein grut. 'Je hoort het aan hun roep. Die is anders dan in het vroege voorjaar.' Strijveen en Elshof zijn als mannen van de polder kenners van weidevogels. Het project in de Lierderbroekpolder, gelegen tussen de Sallandse dorpjes Laag-Zuthem en Lierderholthuis, is er een die vanuit het hart komt.

Achtertuin

'Zo'n tien jaar geleden wilde de provincie een bosachtige corridor aanleggen voor edelherten', vertelt Elshof. Dwars door onze polder. Zo'n bos zou het einde betekenen van de broedgronden van de weidevogels, want al die bomen en struiken trekken vossen en roofvogels. Het is verdringing van de ene natuur door de andere. Ons protest heeft geholpen. Tegelijk met dit protest zijn we met negen boeren uit deze polder 'Het Lierderbroek BV' gestart: 51 hectare, bedoeld voor de corridor, hebben we aangekocht voor 350.000 euro.' Marcel: 'Daar hebben we dus een lening bij de bank voor moeten afsluiten. En natuurlijk hebben we opbrengsten van het land, maar ons idealisme is de grootste drijfveer. Het is onze eigen achtertuin. Wij denken - en weten inmiddels ook - dat wij het beter kunnen dan grote organisaties die vooral veel theoretische kennis hebben over wat het beste is voor de weidevogel. Iedere dag zien wij in het veld wat er gebeurt en hoe we daar op kunnen insprijnen. Bij een periode van droogte, zet ik meteen de pomp aan om het plas-drasgebied zompig te houden. Het is maar een van de vele voorbeelden, maar het werkt wel. En we hebben draagvlak bij de omwonenden. Zij worden enthousiast van ons enthousiasme.'

Kritische grutto

De resultaten liegen er niet om. Het aantal kieviten, grutto's, wulpen, tureluurs en scholeksters is de laatste tien jaar toegenomen. De hoeveelheid gruttonesten steeg met maar liefst 50%, van 54 naar 100 nesten. Elshof: 'Het is ieder voorjaar wel best weer spannend. Komen ze terug en in welke aantallen? We doen er echt veel aan om de

Foto: Erik van Til

Iedere dag zien wij in het veld wat er gebeurt en hoe we daar op kunnen insprijngen

Marcel Strijtveen (l) en Bertwin Elshof: gepassioneerde weidevogel-beschermers

Als je niets aan de predatoren doet, is het dweilen met de kraan open

Foto: Erik van Til

51 hectare zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Vooral het waterbeheer is van essentieel belang. Maar ook het realiseren van geleidelijk aflopende slootkanten, zodat de kuikens goed bij het water kunnen, en het gebruik van vaste mest zijn belangrijke voorwaarden. Daarbij moet het gebied een mozaïekstructuur krijgen van lang en minder lang gras. Kuikens zijn niet zo dol op hoog gras, maar wel op bloemen die insecten aantrekken. Af en toe een koppeltje koeien erin is geen probleem. De koeien en de mest zorgen voor vliegen. En absoluut geen hoge bomen in de nabije omgeving. Die fungeren als uitkijkposten voor de roofvogels.' Strijtveen vult aan: 'Ons uitgangspunt is om het gebied in te richten als ideaal gebied voor de grutto. Die is namelijk de meest kritische van het stel. Als een grutto in jouw weiland wil zitten, is het voor iedere weidevogel een goed gebied. De grutto is dus leidend.'

Groeiende predatie

Strijtveen slentert door het plasdras-gebied op zijn eigen weiland. Het wemelt er van de weidevogels. Ondertussen checkt hij de wildcamera die daar staat opgesteld. 'Met de camera's willen we achterhalen welke dieren hier de nesten leegroven. De predatie van nesten en jonge vogels was bij ons slechts 20%. Maar de predatie groeit. Ook bij ons.' Elshof vertelt dat hij werk maakt van de kraaienbejaging. Ook is er een lichtbakver-

gunning waarmee de vossenpopulatie effectief kan worden ingedamd. Niettemin vindt er in het voorjaar instroom plaats van vossen uit omliggende gebieden waar hij minder intensief wordt bejaagd. Elshof: 'Op de camera's hebben we kunnen zien dat de vos 50% van alle gepredeerde nesten voor zijn rekening neemt. Daarna komen de steenmarter en de das. Zij nemen ieder zo'n 20% van de geroofde nesten voor hun rekening. De rest is een ratjetoe aan rovers. Reiger, ooievaar en roofvogels prederen vooral kuikens. Dit zijn cijfers van een gerenommeerd onderzoeksbureau die de wildcamera's plaatst en de foto's analyseert. Je kunt ook aan de eieren zelf zien, wie de rover is. De steenmarter opent een ei net even anders dan een vos. En een das drukt ze met de neus plat om vervolgens het struis op te lebben.'

Neushoorn van Nederland

'Met deze beelden willen we aantonen dat een ontheffing voor das en steenmarter een logische stap is. Als we ten minste met volle overtuiging de keuze maken om de weidevogels, en de grutto in het bijzonder, te beschermen. De Nederlandse samenleving heeft daar een verantwoordelijkheid in. Van alle grutto's broedt 80% in Nederland. Maar het aantal keldert in rap tempo. Nu ook dus bij ons, in een gebied dat optimaal is ingericht voor de grutto. En dat gebeurt ook in

de omliggende natuurstroken die Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer in onze polder beheren. Weet je, er worden in Nederland acties gehouden om in Afrika de neushoorn te beschermen. Heel goed! Maar met dezelfde intensiteit horen we in ons eigen land voor het behoud van de grutto te vechten. En dan ontkom je er niet aan om de predatoren te bejagen. Als je vindt dat je ze niet mag bejagen, dan verdwijnt de grutto. Zo simpel is dat. En natuurlijk moet er landelijk gezien nog meer worden gedaan, zoals de intensivering van een gefaseerd maaibeheer. Al hoeven niet alle weilanden pas na 15 juni te worden gemaaid. Juist niet. Grutto's hebben behoefte aan de afwisseling van lang en kort gras.'

Weide Weelde

De twee agrariërs benadrukken dat zij de samenwerking zoeken met andere natuurorganisaties. Om elkaar te helpen, om van elkaar te leren en om elkaar de weg te wijzen. Strijtveen: 'Vorig jaar zijn hier nestkasten opgehangen voor de torenvalk. Tja, hartstikke mooie vogel natuurlijk. Maar dan gaan we toch even uitleggen dat je ze niet moet

ophangen in een weidevogelgebied. En voordat we gaan maaien, schakelen we altijd vrijwilligers in van de weidevogelvereniging. Zij zoeken dan de nesten.' Marcel Strijtveen is met twaalf andere agrariërs uit Noord-Nederland aangesloten bij het zuivelbedrijf Weide Weelde. De melk komt van koeien die buiten lopen en waar natuurbeheer op het boerenbedrijf flink de aandacht heeft. 'Goed voor de koeien, de natuur en de weidevogels: gekscherend wordt het witte goud dan ook wel eens weidevogelmelk genoemd. Vogelbescherming Nederland ondersteunt om die reden Weide Weelde. We hebben met dit initiatief zelfs de publieksprijs van de Vogelbescherming gewonnen. Per pak melk gaat er 2 cent naar het weidevogelbeheer. Zo heb ik met dat geld afgelopen jaar een pomp gekocht om water te pompen in het plasdrasgebied. Weide Weelde wordt niet gesubsidieerd, dat vind ik wel mooi. Het is een echt verdienmodel. En het is goed dat de Vogelbescherming hier ons in steunt. We moeten het samen doen om de grutto te behouden. Het gaat ons echt niet om het uitroeien van de predatoren. Maar als je niets doet, is het dweilen met de kraan open.'

.....

Als een grutto in jouw weiland wil zitten, is het voor iedere weidevogel geschikt

Foto: Robert-Jan Asselbergs

MARTEN DIJKSTRA, WINNAAR GOUDEN GRUTTO

'Geen lopend buffet voor nestrovers'

Agrariër Marten Dijkstra won in 2017 de Gouden Grutto. Een prijs uitgereikt door de Vogelbescherming. Dijkstra verdiende de prijs voor de manier waarop hij de afgelopen zeven jaar zijn bedrijfsvoering heeft ingericht: op een natuurinclusieve manier met oog voor de weidevogels. 'Maar dat betekent niet dat ik wil meewerken aan een lopend buffet voor de nestrovers.'

Het is vooral de diversiteit aan maatregelen die het succesverhaal van Dijkstra bepalen. 'Denk aan uitgestelde maaidata, mozaïekbeheer, het creëren van plasdras-gebieden, hoogwaterbeheer, maar ook het tijdig door koeien laten beweiden van bepaalde stukken grond zodat je korter gras met koeienvlaaien krijgt. De mest en de koeien zelf nemen vliegen en andere insecten mee naar het land, dat is goede voeding voor veel weidevogels.' Zelf gaat Dijkstra niet op zoek naar de nesten van

weidevogels. Van de mozaïek-regisseur en twee jagers – Hendrik Blankensteijn en Jorn Akkerman – ontvangt hij de info die nodig is om de weidevogels te beschermen. 'Zij lieten mij onlangs weten dat er twee nesten waren uitgehaald. Daarbij in de buurt lagen een aangevreten haas en een gans. Typisch werk van de vos. Ik heb de toegangsroutes met schrikdraad afgezet. Anderhalve meter hoog met om de 15 cm een stroomdraad. De vos is weg, maar het zijn nu de vliegende rovers die toeslaan. Pas vond ik vier Kievitseieren op een dam in het land. Ingetikt door kraaien. Ik heb vangkooien besteld, want dat mag van de provincie Friesland. Maar het is een heel administratief gedoe voordat je die dingen in huis hebt.' Ook steenmarters hebben de aandacht van Dijkstra. 'Ik heb er dit jaar gelukkig minder last van, maar de mensen op het dorp wel. Het zijn er echt ongelooflijk veel

en ze richten schade aan aan auto's, dakwerk en isolatiemateriaal. Het zijn ware rovers. Weidevogels zitten vaak in een kluitje bij elkaar te broeden, voor zo'n steenmarter is dat een lopend buffet. Die trekt zich nergens wat van aan. Met het agrarisch collectief 'It Lege Midden', waar ik bestuurslid van ben, zijn we aan het monitoren wie de predatie verricht. Dat doen we met camera's die bij de nesten hangen. Ben benieuwd wat we te zien krijgen.'

